Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1483-1501

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22954

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 13.05.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.08.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (14.06.2019)-Referee 2 (26.07.2019)

This article was checked by iThenticate.

DUYGUSAL YETKİNLİĞİN ÖNEMLİ BİR BİLEŞENİ: DUYGU ANLAMININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ*

Şükran KILIÇ** - Abide GÜNGÖR AY TAR***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı duygusal yetkinliğin önemli bir bileşeni olan duygu anlama becerisinin dört temel duygu kapsamında (mutlu, kızgın, üzgün, korkmuş) okul öncesi dönemdeki çocuğa ve anneye ait değişkenler bağlamında incelenmesidir. Araştırmaya okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş arası 210 çocuk ve çocukların anneleri katılmıştır. Çocukların duygu anlama becerisini ölçmek için Duygu Anlama Testi, çocuklar ve anneye ilişkin genel bilgilere ulaşmak için demografik bilgi formu kullanılmıştır. Duygu Anlama Testinin duygu tanıma alt testine yönelik olarak, çocukların alıcı dil becerilerindeki hazır bulunuşluklarını belirlemek için Duygu Anlama Testinden önce çocuklara Türkçe Alıcı Dil Kelime Alt Testi (TİFALDİ) uygulanmıştır. TİFALDİ uygulaması sonucu elde edilen puanlar doğrudan araştırmaya dâhil edilmiştir. Çocukların duygu anlama becerisinin çocuğun yaşına ve cinsiyetine göre farklılığını değerlendirmek için iki faktörlü ANOVA, ortaya çıkan farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden Dunnett C testi uygulanmıştır. Çocukların duygu anlama becerisinin annenin öğrenim düzeyi, mesleği ve ailenin sahip olduğu gelir düzeyine göre farklılığını incelemek için tek faktörlü ANOVA analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre duygu anlama becerisi çocukların yaşına göre farklılık gösterirken, cinsiyete bağlı bir farklılık göstermemiştir. Duygu anlama becerisinin annenin öğrenim düzeyi, mesleği ve ailenin gelir düzeyine göre de farklılık göstermediği sonucuna

* Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında “48-72 Aylık Çocukların Duyguları Anlama Becerisi ve Annelerin Duyguları Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişki” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** Doç.Dr., Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı,
E-posta: kilic.sukran@gmail.com

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı,
E-posta: abidegungor@gmail.com

ulaşılmıştır. Çalışmanın bulguları alan yazını bilgilerine göre derinlemesine tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal yetkinlik, Duygu anlama, Okul öncesi dönem, Çocuk gelişimi

AN IMPORTANT COMPONENT OF EMOTIONAL COMPETENCE: INVESTIGATION OF EMOTION UNDERSTANDING IN THE CONTEXT OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to examine emotion understanding which is an important component of emotional competence within the context of four basic emotions (happy, angry, sad, frightened) in terms of variables of preschool children and mothers. 210 children and their mothers aged 4-6 years who attend preschool education participated in the study. In order to measure emotion understanding of children, Affect Knowledge Test (AKT), demographic information form was used to reach general information about children and mother. For the emotion recognition subtest of the AKT, the Turkish Receptive Vocabulary Subscale (TIFALDI) was applied to the children before the AKT to determine the readiness of children in receptive language skills. The scores obtained as a result of TIFALDI were not included in the study directly. Two-way ANOVA was used to evaluate the difference between children's emotion understanding according to the age and gender of the child, Dunnett C test from post hoc tests was used to determine the group that caused the difference. One-way ANOVA was performed to examine the difference of emotion understanding of children according to mother's education level, profession and family income level. Based on the results of the study, emotion understanding differed according to the age of the children and there was no gender difference. It was concluded that emotion understanding did not differ according to the mother's level of education, occupation and family income level. The findings of the study were discussed in depth with the literature.

STRUCTURED ABSTRACT

Emotional competence is adaptive emotional responses that help children reach their goals and overcome difficulties. The related literature indicates emotion understanding as a critical component of emotional competence. From a broad perspective, emotion understanding is defined as being able to understand the individual's own feeling, to recognize and to express the sense of others from verbal and nonverbal expressions, to perceive the clues of a situation or environment and to take the emotional perspective of others. Emotion understanding serves as a database in the course of emotional information processing. Children can easily identify the relationship between stereotypical situations and emotional expressions that will lead to an emotion and give a normative response to this relationship. On the other hand, children may not always have a normative response to the relationship between emotion and event, and

nonstereotypical situations are needed. In nonstereotypical situations, a child can easily feel two possible feelings.

Research on emotional development in the literature indicates that children's emotion understanding skills follow a developmental course. Researches on children's emotion understanding suggest that the most fundamental developmental changes are between 2 and 6 years of age. Gender differences in the emotion understanding have been one of the most important variables that research studies. Studies to examine whether there are differences according to the gender of the children in emotion understanding reveal different results. How families' socioeconomic level affects the development of children is being discussed intensively. It is stated that socioeconomic level has three qualitative indicators as income, education and profession.

In this study, it is aimed to examine emotion understanding in terms of variables of child and mother. For this purpose, the following questions were sought; Does emotion understanding differ according to the age and sex of children? Does emotion understanding differ according to mothers' level of education and profession? Does emotion understanding differ according to family income?

The screening model was used in this research. 210 preschool children aged 4-6 and their mothers participated in the study. 43.8% of the mothers were in professional occupation group, 53.3% of them were university graduates, 49.5% of the mothers who participated in the research represented middle income families. The Affect Knowledge Test (AKT) and demographic information form were used as data collection tools. In order to determine the readiness of children in language skills, the Turkish Receptive Vocabulary Test (TIFALDI) was used. The scores obtained from the TIFALDI test were not included in the study directly. Two-factor and one-factor ANOVA and Dunnett C post hoc test was applied. According to the results of the study, emotion understanding differed according to the age of children but did not differ by gender.

The total score of the AKT and the scores obtained from the emotion recognition and labeling and affective perspective taking subtests differed according to the age of the children. It was concluded that emotion understanding did not differ according to mothers' level of education, occupation and family income level.

The findings of this study support the findings of the related literature that emotion recognition skills are better than the younger children of the older children and the recognition of emotional expressions increases with age and are better than emotion labelling skills. One of the explanations of emotion recognition skill as a background and the most important and basic skill of emotion understanding is the emotion recognition on the basis of emotion satisfaction /dissatisfaction and stimuli. In this study, there was no difference in the age of the children in the emotion labeling; it can be explained by the emotion labeling of children in a very wide category, as the labeling of the happy feeling of the children as beautiful; their labeling of "sad" feeling as "bad" or "angry". In this study, it was found that there was a difference in emotional perspective taking in terms of children's ages and this finding is parallel with the findings of the literature. "The facial recognition superiority effect" in recognizing children's emotional

facial expressions suggests that children provide emotional information in stereotypical situations. When the research related with the child's gender are examined, many studies indicate that girls' emotion understanding is better than boys. In this study, the results did not show a significant difference according to gender main effect. The lack of gender related differences between children in terms of emotion understanding in the literature indicates that there is a need for more research conducted in different cultures. It was concluded that children's emotion understanding skills did not differ according to mothers' level of education, occupation and family income. Although there are studies supporting this finding of this research, it is stated in the related literature that the quality of the home environment is insufficient, the access to social and physical resources is limited, and the low level of income of the family affects the emotional competence negatively. In addition to the socioeconomic level, it is emphasized that the parents have psychological functions and these affect the child's emotional competence. In this context, it can be said that psychological function related to motherhood rather than mother education level, occupation and family income may be effective on children's emotion understanding. This study contributed to the literature in terms of the developmental progress of emotion understanding in children aged 4 to 6 years. It is important to consider emotion understanding within the context of maternal variables in view of the fact that the mother is still the primary attachment object in spite of the expansion of the social network of the child in the preschool period. The fact that this study was conducted in Ankara city center can be considered as a limitation of this research. The study of children's emotional development in rural areas and in midsized cities, not only in the metropol cities, will also provide a broader perspective.

Keywords: Emotional competence, Emotion understanding, Preschool period, Child development.

Giriş

Duygusal yetkinlik çocukların hedeflerine ulaşmalarına ve zorlukların üstesinden gelmelerine yardım eden ve uyum sağlayıcı duygusal tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Denham, Blair, DeMulder, Levitas, Sawyer ve Auerbach-Major, 2003; Saarni, 1999). Okul öncesi dönemde duygusal gelişimin önemli bir boyutu olan duygusal yetkinlik sosyal ilişkilerin merkezindedir ve sosyal ortamlarda başarılı ilişkilerin kurulmasında en üst düzeyde katkı sağlamaktadır (Camras ve Halberstadt, 2017). Alan yazınındaki temel bilgiler ve araştırma bulguları duygu anlamayı duygusal yetkinliğin kritik bir bileşeni olarak işaret etmekte ve sosyal yetkinliğin de güçlü bir yordayıcısı olarak kabul etmektedir (Denham ve ark., 2003; Leerkes, Paradise, O'Brien, Calkins ve Lange, 2008; Saarni, Campos, Camras ve Witherington, 2006; Schultz, Izard, Ackerman ve Youngstrom, 2001). Çocuk gelişimi araştırmalarında önemli bir yapı olan duygu anlama çok yönlü yeteneklerin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Duygu anlama, geniş bir perspektiften incelendiğinde; bireyin kendi duygusunu anlayabilme, başkalarının duygusunu sözel olan ve sözel olmayan ifadelerden (yüz ifadeleri) tanıyabilme, isimlendirebilme, bir duruma ya da ortama ilişkin ipuçlarını algılayarak başkalarının duygusal bakış açısı alma ve duyguların nedenlerini anlayabilme şeklinde tanımlanmaktadır (Cassidy, Werner, Rourke, Zubernis ve Balaraman, 2003; Denham, Mitchell-Copeland, Strandberg, Auerbach ve Blair, 1997; Southam-Gerow ve Kendall, 2002).

Duygu anlamanın, duygusal ve sosyal bilgiyi işleme sürecinde bir veri tabanı olarak hizmet ettiği ve bu veri tabanında duygusal yüz ifadelerini tanımanın ve isimlendirmenin önemli bir görevi olduğu belirtilmektedir (Denham ve Kochanoff, 2002). Duygusal yüz ifadelerini tanıma ve isimlendirme en temel duygu anlama becerileridir (Denham, 1998; Denham ve Couchoud, 1990) ve duyguya ilişkin yorumların ve davranışsal tepkilerin dayanacağı sosyal ipuçların erken kullanımını temsil etmektedir (Pollak, Cicchetti, Hormung ve Reed, 2000; Widen ve Russell, 2003). Duyguları tanımada eksikliklerin olmasının veya güçlüklerin yaşanmasının çocukların gelişimsel seyirleri üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğu belirtilmektedir. Bu olumsuz etki ise; sosyal etkileşimde sözel olmayan sosyal ipuçlarının yanlış algılanmasının, uygun sosyal tepkiler verememe ve sosyal geri çekilmeye neden olabileceği şeklinde açıklanmaktadır (Hoffman, 1986; Walker-Andrews, 1997). Bununla birlikte çocukların duyguları isimlendirmedeki becerileri yaşlıları ile aynı oranda gelişmediği takdirde çocuğun arkadaşlık ilişkileri kapsamında sosyal açıdan da yetkin olmadığına önemli bir işareti olarak kabul edilebileceği, davranış sorunları ile de ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Dunsmore ve Karn, 2004; Fine, Izard, Mostow, Trentacosta ve Ackerman, 2000). Duyguları tanıma ve isimlendirme becerileri arttıkça çocuklar, başkalarıyla olan iletişimlerinde duygusal yüz ifadelerini, ses tonunu, davranışları önemli ipuçları olarak kullanmaya, hatta duruma ve ortama bağlı ipuçlarını çözmeye ve anlamaya başlamaktadır (Ashiabi, 2000; Ceschi ve Scherer, 2003). Duygusal bakış açısı alma; başkasının duygusunu o kişinin bakış açısından bakarak anlayabilmeyi içerir ve çocukların başkalarının duygu ve isteklerini, duygularının nedenlerini ve sonuçlarını göz önünde bulundurarak daha empatik tepkiler vermelerine izin verir (Healey ve Grossman, 2018; Hinnant ve O'Brien, 2007; Hoffman, 2000). Tüm bu ipuçları durumsal duygu bilgisine, bir başka ifadeyle duygusal bir durumla ilişkili normatif (kuralcı) bir tepkiyi işaret etmektedir (Denham ve Grout, 1992; Garner, Jones, Gaddy ve Rennie, 1997). Okul öncesi dönemin son yıllarına doğru çocuklar bir duyguya yol açacak stereotipik durumlar ile duygusal ifadeler arasındaki ilişkiyi kolaylıkla tanımlayabilir ve bu ilişkiye normatif bir tepki verebilir. Örneğin, birisi dondurma verdiğinde mutlu olma gibi (Denham, 1986; Denham ve Couchoud, 1990). Diğer yandan çocuklar duygu ve olay arasındaki ilişkiye her zaman normatif bir tepki vermeyebilir ve stereotipik olmayan durumlara ihtiyaç duyulur. Stereotipik olmayan durumlarda ise bir çocuk iki olası duyguyu da kolaylıkla hissedebilir (örneğin, bir çocuk denize veya havuza girdiğinde yaşantısına ve kişisel tercihinine bağlı olarak ya mutlu olabilir ya da korkabilir). Stereotipik olmayan durumlar, okul öncesi dönemdeki pek çok çocuğun farklı duygusal durumlarda yaşantılarına bağlı olarak farklı tepkiler verebildiklerinin ve çocukların insanların farklı istek ve inançları olduğunu bilmelerinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Harris ve Lipian 1989; Gnepp, McKee ve Domanic, 1987). Okul öncesi dönemde yaşantıların zenginleşmesiyle birlikte ortama ve duruma ilişkin ipuçlarını değerlendirme ve düzenleme becerileri gittikçe gelişir, birden fazla duyguya ilişkin deneyimler ortaya çıkar ve çocuklar başkalarının kendisinden farklı duygulara sahip olabileceğini anlamaya başlar ve duygusal bakış açısı alma becerisi kendini gösterir (Denham, 2007; Saarni, 2011).

Alan yazınında duygusal gelişim ile ilgili yapılan araştırmalar, çocukların duygu anlama becerilerinin gelişimsel bir seyir izlediği ve yaşa bağlı farklılıkların ortaya çıktığını işaret etmektedir (Pons, Harris ve de Rosnay, 2004). Çocukların duygu anlama becerisi ile ilgilenen araştırmalar en temel gelişimsel değişimlerin ve atılımların 2 ve 6 yaşları arasında olduğunu ileri sürmektedir (Dunn ve Hughes, 1998; Halberstadt, Denham ve Dunsmore, 2001; Saarni ve ark., 2006). Okul öncesi dönemde çocukların yetişkinler gibi duygusal yüz ifadelerini olumlu ve olumsuz olarak birbirinden ayırt edebildikleri ve tanıyabildikleri (Denham, 1986), duyguların nedenleri, sonuçları ve davranışsal işaretlerinden baş edebildikleri ve yaşa bağlı olarak zaman içinde anlayışlarının daha belirgin ve karmaşık bir hale geldiği belirtilmektedir (Stein ve Levine, 1999). Diğer yandan okul öncesi dönemdeki çocuklar başka bir bireyin ne hissettiğine ilişkin çelişkili ipuçlarını yorumlamada ve anlamada güçlük yaşayabilir (Gnepp, 1983). Alan yazınındaki bulgular, çocukların duygu anlama becerilerindeki gelişimsel farklılığı kabul etmekle birlikte, duygu anlamada kullanılan ölçme

araçlarının da yaşa bağlı olarak ortaya çıkan farklılıkları etkileyebileceğini ileri sürmektedir (Fidalgo, Tenenbaum ve Aznar, 2018; Pons ve ark., 2004).

Duygu anlamada cinsiyet farklılıkları araştırmaların en çok ele aldığı temel değişkenlerden biri olmuştur (Fidalgo ve ark., 2018; Lambrecht, Kreifelts ve Wildgruber, 2014). Duygu anlamada çocukların cinsiyetine göre farklılıklar olup olmadığını anlamak için yapılan çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Kız çocuklarının duygu anlama düzeyinin daha iyi olduğu yönünde bulgular sunan çalışmalara karşın (Bosacki ve Moore, 2004; Brown ve Dunn, 1996; Denham ve Kochanoff, 2002; Garner ve Waajid 2008), kız ve erken çocuklarının duygu anlama becerilerinde herhangi bir farklılık olmadığını belirten çalışmalar da alan yazının da görülmektedir (Albenese, De Stasio Chiacchio, Fiorilli ve Pons, 2010; Bennett, Bendersky ve Lewis, 2005).

Duygu anlamanın içerdiği becerilerin gelişimsel olarak nasıl bir seyir izlediği ve cinsiyete bağlı farklılıkların yanı sıra duygu anlama ve ailenin sahip olduğu sosyoekonomik yapı da alan yazınında ele alınmaktadır. Ailelerin sosyoekonomik düzeyinin aileleri ve çocuklarının gelişimini nasıl etkilediği yoğun bir şekilde tartışılmaktadır (Conger ve Conger, 2002; Schoon, Bynerr, Joshi, Parsons, Wiggings ve Sacker, 2002). Sosyoekonomik yapının üç niteliksel göstergesi olduğu ileri sürülmekte ve bu göstergeler gelir, öğrenim ve meslek şeklinde belirtilmektedir (Bradley ve Corwyn, 2002). Bu temel göstergelere ek olarak ailenin duygulara ilişkin değerleri ve uygulamaları kültürel farklılık göstermesi nedeniyle çocukların duygu anlaması ve durumsal duygu bilgisi gelişiminin de kültürlere göre farklılık gösterebildiği ileri sürülmektedir (Wang ve Leichtman, 2000).

Okul öncesi dönem, duygusal gelişim alanında önemli değişimlerin yaşandığı kritik bir zaman dilimi olması nedeniyle (Kramer, 2014; Ornstein ve Haden, 2001) duygusal yetkinliğin önemli bir bileşeni olan duygu anlamaya ilişkin incelemelerin artması Türkçe alan yazınına yeni ve ek bulgular kazandıracaktır. Duygu anlama ile ilgili olarak Türkçe alan yazını incelendiğinde Gür ve Koçak'ın (2016) çalışmasında okul öncesi dönemde duygusal yüz ifadelerinin tanınmasının araştırıldığı anlaşılmıştır. Özyürek'in (2017) çalışmasında da okul öncesi dönemde duygusal yüz ifadelerini tanıma ile arkadaşlık becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği, Uyar, Yılmaz-Genç ve Aktaş-Arnas'ın (2018) olumlu ve olumsuz olayları tanıma ve duygu düzenleme ve sosyalleştirme tepkileri arasındaki ilişkinin incelendiği görülmüştür. Bu çalışma dört temel duygu üzerinden (mutlu, üzgün, kızgın, korkmuş) duygu anlamanın duygusal yüz ifadelerini tanıma, isimlendirme ve duygusal bakış açısı alma kapsamında geniş bir perspektifte ele alınmasını ve de duygu anlamanın çocuğa ve anneye ait değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Duygu anlama çocukların yaşına ve cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Duygu anlama annelerin öğrenim düzeyine ve mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Duygu anlama ailenin gelirin göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma modeli

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi bir olay, birey ya da nesneyi kendi koşulları içinde objektif olarak aktarmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2012). Bu yöntem kapsamında oluşturulan araştırmalarda, büyük bir topluluğa ait özellikleri belirlemek amacıyla topluluğu oluşturan bireylerden büyük bir parça seçilmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2009).

Çalışma grubu

Araştırmanın evrenini Ankara ili Çankaya İlçe merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş arası çocuklar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Ankara il merkezi

Çankaya ilçesinden amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen 7 okul öncesi eğitim kurumundan 105 kız (%50), 105 (%50) erkek çocuk olmak üzere toplam 210 çocuk ve yaş aralığı 25-48 arasında olan 210 anne oluşturmuştur. Uluslar arası çalışma Örgütü (ILO) tarafından belirlenen Uluslar arası Meslek Sınıflandırması (ISCO-08) temel alınarak belirlenen meslek gruplamasında annelerin %43.8'inin profesyonel meslek grubundan olduğu (doktor, öğretmen, avukat vb.), öğrenim gruplamasında %53.3'ünün üniversite mezunu olduğu, araştırmaya katılan ailelerin de %49.5'inin orta gelir düzeyinde yer aldığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Duygu Anlama Testi: Bu testin amacı; çocukların duygusal yetkinlik düzeyini, daha spesifik olarak dört temel duyguyu (mutlu, üzgün, kızgın, korkmuş), yüz ifadelerine göre isimlendirmeleri ve tanımları ve/veya ortama (hikâyeye) dayalı olarak duygusal bakış açısı alma becerilerini sınıflandırma başarısını incelemektir. Denham (1986) tarafından geliştirilen duygu anlama testinin ifade edici ve alıcı alt testlerinin iç tutarlık için alfa güvenirlik katsayısı. 41-.89, duygusal bakış açısı alma için Kuklalar (Hikâyeler) alt testinin iç tutarlık alfa güvenirlik katsayısı. 71-.90 olarak bulunmuştur (Denham, Mitchell-Copeland, Strandberg, Auerbach ve Blair, 1997; Shields, Dickstein, Seifer, Guisti, Mage ve Spritz, 2001). Testin uyarlama çalışması Kılıç (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Testin DFA analizi sonucu duygu tanıma ve isimlendirme alt testlerin kıkare değerleri anlamlı çıkmıştır ($\chi^2=37.93, p=0.05$). Duygu tanıma ve duygu isimlendirme alt testlerin iyilik uyum indeks değerleri RMSEA= 0.07, NFI=0.95, CFI=0.95, GFI=0.84 ve AGFI=0.92. 'dir. Duygusal bakış açısı alma alt testi (stereotipik durumlar ve stereotipik olmayan durumlar) kıkare değeri ($\chi^2=392, p=0.05$) anlamlı çıkmıştır. Bu alt testin iyilik uyum değerleri RMSEA=0.08, CFI=0.93, GFI=0.84 ve AGFI=0.80. Testin cronbach alfa değerleri; duygu tanıma ve isimlendirme alt testleri için. 64, duygusal bakış açısı alt testi için. 88'dir.

Türkçe Alıcı Dil Testi (TİFALDI): 2-15 yaş grupları için TİFALDI Türkçe Alıcı Dil Kelime Alt Testi Gül-Güven ve Kazak-Berument tarafından geliştirilmiştir. Test tekrar test güvenirliği .97 olarak bulunmuştur. İç tutarlık katsayıları için Cronbach's alpha değerlerinin .88 ile .96 arasında değiştiği bulunmuştur (Gül-Güven ve Kazak-Berument, 2010). Çocukların alıcı dil becerilerindeki hazır bulunuşluklarını belirlemek için Duygu Anlama Testinden önce çocuklara TİFALDI uygulanmıştır. Çocukların alıcı dil düzeyleri çocuğun takvim yaşına uygun olan çocuklar Duygu Anlama Testine alınmıştır. TİFALDI sonuçları analizlere doğrudan dâhil edilmemiştir.

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formunda çocuklara ve annelerine ilişkin bilgilere ulaşmak için çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne yaşı, anne öğretim düzeyi, mesleği ve ailenin sahip olduğu gelir yer almıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veri toplama süreci çocuğun devam ettiği okul öncesi eğitim kurumunda ses almayan/sessiz bir odada çocuğa bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi, uygulamaya alınan her çocuk ile kısa süreli bir tanışma ve sohbet gerçekleştirilmiştir. Çocuğun test süresince konuşmak istemediği veya testi tamamlamaya yönelik isteksiz bir tutum sergilediği durumlarda, uygulama gerçekleştirilmemiş veya yarıda bırakılmıştır. Duygu Anlama Testinden önce çocuklara TİFALDI alıcı dil kelime alt testi uygulanmıştır. Alıcı dil, çocuklarla başarılı bir iletişim kurabilmek, çocukların yönergeleri anlama düzeyinde güçlük yaşayıp yaşamadıkları, soru ve taleplere uygun cevap verip veremediklerini belirleyebilmek için önemlidir. Ayrıca, Duygu Anlama Testinde de ilk olarak duygu tanıma alt testi (örn. "bana mutlu yüzü göster") ile başlanması ve ardından diğer alt testlere devam edilmesi nedeniyle bu çalışmada çocukların alıcı dil hazırbulunuşluğuna önem verilmiştir.

TİFALDİ alıcı dil kelime alt testini tamamlayan çocuklara Duygu Anlama Testi uygulanmıştır. TİFALDİ alıcı dil kelime alt testi ve Duygu Anlama Testlerinin uygulama aralıkları minimum 20-30 dakika, maksimum 1 gün şeklinde verilmiştir. Duygu Anlama Testin uygulama süresi çocuğun test sırasındaki performansına ve konuşma hızına göre değişmekle birlikte testin uygulama süresi yaklaşık 30-35 dakika sürmüştür. Test tamamlandıktan sonra çocuğa teşekkür edilmiş ve araştırmaya yapmış olduğu katkıdan dolayı küçük bir hediye verilmiştir. Çocuğa gerekirse sınıfına kadar eşlik edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmanın araştırma sorularına geçilmeden önce, analizlerin doğru biçimde yapılabilmesi için verilerin analize hazır hale gelmesi sağlanmış, kayıp veri ve uç değer kontrolleri incelenmiştir. Duygu anlamanın çocuğun yaşına ve cinsiyetine göre farklılıklarına ilişkin analiz için iki faktörlü ANOVA yöntemi kullanılmıştır. Duygu anlamanın annelerin öğrenimine ve mesleğine, ailenin sahip olduğu gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise tek faktörlü ANOVA yöntemi ile analiz edilmiştir. Gruplar arasındaki fark ise post-hoc testlerinden Dunnet C test ile gerçekleştirilmiştir. Gruplar arasında farkın belirlenmesinde varyansın homojen olmadığı durumlarda post hoc testlerinden Dunnet C test uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sorularına yönelik istatistiksel analizlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo1: Duygu Anlama Testine Yönelik Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	$\bar{X}$	Ss	Min	Max
Duygu Anlama Testi Toplam	210	50.03	4.97	24.00	56.00
Duygu Tanıma	210	7.69	.673	7.69	.673
Duygu İsimlendirme	210	5.35	1.22	2.00	8.00
Duygusal Bakış Açısı Alma	210	36.97	4.66	11.00	41.00
Stereotipik Durumlar	210	14.58	2.33	4.00	16.00
Stereotipik Olmayan Durumlar	210	22.39	2.87	7.00	2.00

Tablo 1 incelendiğinde çocukların duygu anlama testine ilişkin toplam puan ortalamasının 50.03 (± 4.97) olduğu, duygu anlama testinin duygu tanıma ve isimlendirme alt test ortalama puanlarının 7.69 ($\pm .673$) ve 5.35 (± 1.22) olduğu belirlenmiştir. Duygusal bakış açısı almada kukla/hikâyeler alt ölçeği stereotipik durumlar ve stereotipik olmayan durumlar için ortalama puanların 14.58 (± 2.33) ve 22.39 (± 2.87) olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Çocukların Yaş ve Cinsiyetine Göre Duygu Anlama Testi Toplam Puanına ilişkin iki faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Duygu Anlama Toplam						
Yaş	539.281	2	269.64	12.090	.000	.11
Cinsiyet	24.505	1	24.505	1.099	.296	–
Yaş X Cinsiyet	33.023	2	16.512	.740	.478	–
Hata	4549.587	204	22.302			
Toplam	530748.000	210				

Tablo 2’den anlaşılacağı üzere duygu anlama toplam puanının, çocuğun yaşına ve cinsiyet ortak etkisine ($F_{(2, 204)}=.740$; $p>.05$) ve cinsiyet temel etkisine göre de anlamlı bir şekilde farklılık göstermediği [$F_{(1, 204)}= 1.099$; $p>.05$] anlaşılmıştır. Duygu anlama toplam puanın, çocukların içinde bulunduğu yaştan temel etkisine göre ise anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği ($[F_{(2, 204)}=12.090$; $p<.01]$) sonucuna ulaşılmıştır. Etki büyüklüğü incelendiğinde, çocukların içinde bulunduğu yaştan duygu anlamadaki toplam varyansın % 11’ini açıkladığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün büyük bir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Farkın hangi yaşlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Dunnett C testi uygulanmıştır. Dunnett C testi sonucuna göre 6 yaşındaki çocukların duygu anlama puan ortalamaları 51.96 (± 2.38), 5 yaşındaki çocukların puan ortalamaları 50.10 (± 4.61) ve 4 yaşındaki çocukların puan ortalamaları 48.03 (± 6.30)’dır.

Tablo 3: Çocukların Yaş ve Cinsiyetine Göre Duygu Anlama Alt Testlerin Puanlarına ilişkin iki faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Duygu Tanıma						
Yaş	5.467	2	2.734	6.870	.001	.06
Cinsiyet	1.377	1	1.377	3.461	.064	–
YaşXCinsiyet	.063	2	.032	.080	.923	–
Hata	81.174	204	.398			
Toplam	12539.000	210				
Duygu İsimlendirme						
Yaş	1.828	2	.914	.615	.542	–
Cinsiyet	.012	1	.012	.008	.930	–
YaşXCinsiyet	7.404	2	3.702	2.489	.085	–
Hata	303.356	204	1.487			
Toplam	6350.000	210				
Duygusal Bakış Açısı Alma (Stereotipik Durumlar/Stereotipik olmayan Durumlar)						
Yaş	406.030	2	203	10.162	.000	.10
Cinsiyet	18.457	1	.012	.924	.338	–
YaşXCinsiyet	36.817	2	18.409	.921	.400	–
Hata	4075.302	204	1.487			
Toplam	6350.000	210				

Tablo 3’de belirtildiği üzere duygu tanınmanın, çocukların içinde bulunduğu yaş ve cinsiyet ortak etkisine göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği [$F_{(2, 204)}=.080$; $p>.05$] görülmüştür. Duygu tanınmanın cinsiyet temel etkisine göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği belirlenmiştir [$F_{(1, 204)}=3.461$; $p>.05$]. Cinsiyet temel etkisine göre bir farklılık görülmemesine karşın, duygu tanınmanın, çocukların içinde bulunduğu yaşın temel etkisine göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği [$F_{(2, 204)}=6.870$; $p<.01$] görülmüştür. Etki büyüklüğü incelendiğinde, çocukların yaşının duygu tanımadaki toplam varyansın % 6’sını açıkladığı görülmüştür. Bu doğrultuda, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu ifade edilebilir. Farkın hangi yaşlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan post hoc testlerinden Dunnett C testi sonucuna göre 4 yaşındaki çocukların duygu tanıma puan ortalamalarının 7.47 ($\pm.793$), 5 ve 6 yaşındaki çocukların duygu tanıma puan ortalamalarına 7.81 ($\pm.546$) ve 7.81 ($\pm.519$) göre düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Tablo 3’de görüldüğü üzere duygu isimlendirmenin, çocukların içinde bulunduğu yaş ve cinsiyet ortak etkisine [$F_{(2, 204)}=2.489$; $p>.05$] göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Duygu isimlendirmenin çocukların içinde bulunduğu yaş [$F_{(2, 204)}=.615$; $p>.05$] ve cinsiyet [$F_{(1, 204)}=.008$; $p>.05$] temel etkisine göre de anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Duygusal bakış açısı almanın, çocukların içinde bulunduğu yaş ve cinsiyet ortak etkisine [$F_{(2, 204)}=.921$; $p>.05$] ve cinsiyet temel etkisine göre de anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği [$F_{(1, 204)}=.924$; $p>.05$] anlaşılmıştır. Duygusal bakış açısı almanın, çocukların içinde bulunduğu yaşın temel etkisine göre ise anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği [$F_{(2, 204)}=10.162$; $p<.01$] sonucu elde edilmiştir. Söz konusu değişken için etki büyüklüğü incelendiğinde, çocukların içinde bulunduğu yaşın duygusal bakış açısı almadaki toplam varyansın % 10’unu açıkladığı görülmüştür. Bu çerçevede, etki büyüklüğünün büyük bir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Farkın hangi yaşlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post hoc testlerinden Dunnett C testi uygulanmıştır. Dunnett C testine göre 6 yaşındaki çocukların duygusal bakış açısı puan ortalamalarının 38.65 (± 1.80), 5 ve 4 yaşlarındaki çocukların puan ortalamalarından 37.02 (± 4.38), 35.24 (± 6.11) daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 4: Duyguları Anlama Toplam Puanlarının Annenin Öğrenim Düzeyine tek faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Gruplar arası	17.703	4	4.426	.176	.950	-
Gruplar içi	5147.992	205	25.112			
Toplam	5165.695	209				

Tablo 4’de analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların duygu anlama puanlarının annelerin öğrenimine göre anlamlı bir biçimde [$F_{(4,205)}=.176$; $p>.05$] farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Tablo 5: Duygu Anlama Toplam Puanının Annenin Mesleğine Göre tek faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Gruplar arası	53.556	3	17.852	.719	.541	53.556
Gruplar içi	5112.139	206	24.816			
Toplam	5165.695	209	5165.695			

Tablo 5 incelendiğinde analiz sonuçları çocukların duygu anlama toplam puanının annenin mesleğine göre anlamlı bir biçimde [$F_{(3, 206)}=.719$; $p>.05$] farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Duyguları Anlama Toplam Puanının Ailenin Gelirine Göre tek faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Gruplar arası	87.454	2	17.259	1.782	.171	-
Gruplar içi	5078.241	207	24.937			
Toplam	5165.695	209				

Tablo 6’de analiz sonuçları incelendiğinde, çocukların duygu anlama puanlarının ailenin gelirine göre anlamlı bir biçimde [$F_{(2, 207)}=1.782$, $p>.05$] farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Alan yazını incelendiğinde çocukların gelişimsel olarak duygusal yüz ifadelerini tanıdıkları, duyguları doğru bir şekilde isimlendirebildikleri ve daha sonra da duygusal ve durumsal ipuçlarından yararlanarak duyguları anlayabildikleri belirtilmektedir (Bassett, Denham, Mincic, Graling, 2012; Durand, Seigneuri ve Baoudoin, 2007; Morgan, Izard ve King, 2010; Pons, Lawson, Harris ve de Rosnay, 2003). Bu çalışmada 6 ve 5 yaşındaki çocukların duygu tanıma puanlarının 4 yaşındaki çocuklara göre daha yüksek olması yönünde elde edilen bulgu çocukların duygu tanıma becerilerinde yaşa bağlı bir değişiklik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, büyük yaştaki çocukların duygusal yüz ifadelerini tanımlarının küçük yaştaki çocuklara göre daha iyi olduğu, duygusal ifadeleri tanıma becerilerinin yaş ile beraber arttığı ve duygu isimlendirme becerisinden daha iyi olduğu yönünde olduğu alan yazını bilgisini destekler niteliktedir (Parker, Mathis ve Kupersmidt, 2013; Widen ve Russell, 2015). Duygu tanıma becerisinin gelişimsel bir seyir izlemesi ve duygu anlamanın en önemli ve temel becerisi olmasının (Denham ve Couchoud, 1990) arka planı alan yazınında ele alınmaktadır. Duygu tanıma becerisinin temelinde çocukların duyguları memnuniyet/hoşnut olmama ve uyarılar çerçevesinde yordadığı ve bu yordayıcı etkinin sosyal ve bilişsel gelişim ile paralel olduğu belirtilmektedir (Castro, Cheng, Halberstadt ve Grün, 2016; Widen, 2013). Duygu tanıma becerisinin çocukların daha sonraki yorumlarının ve davranışsal tepkilerinin dayanacağı sosyal ipuçlarının erken kullanımını temsil ettiğinin de altı çizilmektedir (Pollak ve ark., 2000). Duygu tanıma becerisinde “yüz tanıma üstünlük etkisi”nin çocuklarda 4 yaş ile birlikte görülmeye başladığı ve yaş ile birlikte arttığı ve böylece çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinin gelişerek zihin kuramına da katkı yaptığı şeklinde bir açıklama getirilmektedir (Widen ve Russell, 2004).

Bu çalışmada duygu isimlendirme çocuğun yaşına göre bir değişim göstermemiştir. Nelson ve Russell’in (2008) 3-5 yaşındaki çocukların mutlu, üzgün, kızgın ve korkmuş duygusal yüz ifadelerini, beden ve ses ipuçlarına dayanarak isimlendirmelerini inceledikleri araştırmalarında duygu isimlendirmede yaşa bağlı bir farklılığın elde edilemediği yönündeki bulguları bu araştırmadan elde edilen bulgu ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada duygu isimlendirmede çocukların yaşına bağlı bir farklılık elde edilememiş olması Widen ve Russell’in (2003) açıklaması kapsamında ele alınabileceği düşünülmektedir. Widen ve Russell (2003) çocukların oldukça geniş bir kategoride isimlendirme yaptıklarını ve çocukların mutlu duygusunu “güzel”, üzgün duygusunu “kötü” veya “kızgın” olarak da isimlendirdiklerini belirtmektedir. Bu açıklamadan yola çıkarak bu çalışmada çocukların duygusal yüz ifadelerini eşdeğer duygularla geniş bir yelpazede isimlendirdikleri söylenebilir. Buna karşın alan yazınında 3-7 yaş arası çocukların duygusal yüz ifadelerinin (mutlu, üzgün, kızgın ve korkmuş) yaş ile birlikte geliştiği, arttığı ve doğru bir şekilde isimlendirmenin 5 yaşından önce başlamakla birlikte, 5-7 yaş arasındaki isimlendirme becerilerinde bir düşüş yaşandığı belirtilmektedir (Wang, Lu, Zhang ve Surina, 2014). Ayrıca duygu isimlendirmenin duygu anlamanın önemli bir parçası olduğu ifade edilmekle birlikte büyük yaştaki

çocuklar için duygusal yüz ifadelerini isimlendirme ve tanımanın bir uyum içinde olduğu ancak küçük yaştaki çocuklar için isimlendirmenin de daha zor olduğu belirtilmektedir (Russell ve Widen, 2010).

Duygusal bakış açısı alma becerilerinde (stereotipik durumlarda ve stereotipik olmayan durumlarda) 6 yaşındaki çocukların elde ettikleri puanların 4-5 yaşındaki çocuklara göre daha yüksek olması şeklinde elde edilen bulgu alan yazını bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu paralellik ile duygusal bakış açısı alma becerisini anlamadaki dinamiklerin açıklandığı görülmektedir (Brechet, Baldy ve Picard, 2009). Çocukların duygusal yüz ifadelerini tanımadaki “yüz tanıma üstünlük etkisinin” çocuklara stereotipik durumlarda duygusal bilgi sağladığını belirtmektedir. Böylece çocuklar bir senaryoya veya hikâyeye dayalı stereotipik durumlarda duyguları tanıyabilmekte ve isimlendirebilmektedir. Günlük yaşamda anne babaların çocuklara bir hikâye, öykü anlattıklarında çocukların hikâyedeki kahramanların duygularını deneyimlerine, yaşantılarına, durumsal ve duygusal yüz ifadelerinden yararlanarak 3 yaşından itibaren anlayabildikleri ve bir duruma ilişkin bakış açısı alma becerisini kazanabildikleri belirtilmektedir (Denham, Zoller ve Couchoud, 1994; Vaish, Carpenter, Tomasello, 2009). Widen ve Russell’in (2004) senaryo teorisine göre de duyguların özellikleri (duyguların fizyolojisi, davranışlar, yüz ifadeleri, duyguyu isimlendirme) zaman ve yaşantıyla ilişkilidir, çocuklar bu ilişkiyi öğrenir ve duygusal olaylarla ilişkili senaryolar geliştirmeye başlar. Alan yazını bilgileri çocukların duygusal yüz ifadelerini ayırt etme ve tanıma becerilerinin gelişimsel bir seyir izlemesi gibi, bir durumdan bir duyguyu çıkarsama becerileri, durumsal duygu bilgileri de ve buna dayalı olarak duygusal bakış açısı alma becerilerinin yaş ile beraber artış gösterdiğini işaret etmektedir.

Bu çalışmada, çocukların duygu anlama toplam puanının, duygu tanıma, duygu isimlendirme ve duygusal bakış açısı almanın da cinsiyet temel etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Duygu anlama ve çocuğun cinsiyeti ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde pek çok araştırma okulöncesi dönemde kız çocuklarının duygu anlama becerilerinin erkek çocuklara göre iyi olduğunu belirtmektedir (Bennett ve ark., 2005; Brody ve Hall, 2000; Schultz, Izard ve Bear, 2004). Kız çocuklarının erkek çocuklara göre duygu anlama becerilerinin daha iyi olması ağırlıklı olarak anne ve babaların kız çocuklarıyla duygular hakkında daha çok konuşması, kız çocuklarının duygusal bilgiyi erkek çocuklarına göre daha hızlı işleyebildiği şeklinde açıklanmaktadır (Brown ve Dunn, 1996; Kuebli, Butler ve Fivush, 1995; Lambrecht ve ark., 2014). Alan yazınında okul öncesi dönemde duygu anlamının cinsiyete göre farklılık gösterdiğine ilişkin bulgular bulunmasına karşın, çocukların duygu anlama becerilerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediğini belirten çalışmaların da mevcut olduğu görülmektedir (Knafo, Steinberg ve Goldner, 2011; Martin ve Green, 2005; Pons ve ark., 2003). Fidalgo ve ark., (2018) duygu anlamada cinsiyete dayalı bir farklılık elde edilememesine yönelik yaptıkları açıklamada ise duygu anlamının ölçümünde kullanılan ölçme araçlarının duygu anlamının spesifik alanlarında kümelenmediğini (örn. duygusal yüz ifadeleri) ve bu durumun cinsiyet farklılığını maskeleyeceğini belirtmektedir. Aznar ve Tenenbaum (2013) duygu anlama becerilerini duygu anlama testi (TEC) ile ölçtüğünde; 4 yaşındaki çocukların duygu anlama toplam puanlarının bir cinsiyet farklılığını yansıtmadığını, 6 yaşındaki erkek çocuklarının duyguya ilişkin durumsal ipuçlarını anlamada kız çocuklarına göre daha yüksek puan aldığını, 6 yaşındaki kız çocuklarının ise erkek çocuklarına göre duyguyu yansıtmada daha yüksek puan aldıklarını ifade etmektedir. Böylece kız ve erkek çocuklarının duygu anlamının farklı becerilerinde belirli yaşlarda farklılık göstermektedir ve bu farklılık cinsiyet farklılıklarına yansımaktadır. Perez-Riviera (2008), Halberstadt ve Lozada (2011), Perez-Riviera ve Dunsmore (2011) duyguları anlama becerilerinde çocuklar arasında cinsiyete bağlı farklılıkların çıkmamasının farklı kültürlerde daha çok araştırılmaya ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmada çocukların duygu anlama becerilerinin annenin öğrenim düzeyine, mesleğine ve ailenin gelirine göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Fabes, Leonard, Kupanoff ve Martin

(2001) 3-6 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmada annenin öğrenim düzeyinin, ailenin büyüklüğünün, ailenin geliri gibi demografik değişkenlerin çocukların duygu anlama becerilerini ve olumsuz duygularını anlamlı bir şekilde yordamadığını ileri sürmektedir. Bretherton, Fritz, Zahn-Waxler ve Ridgeway (1986) 2-3 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmada annenin öğrenim düzeyi ve mesleği gibi anneye ait değişkenlerin çocukların duyguları isimlendirmesinde ve tanımada önemli bir yordayıcı olmadığı çünkü çocukların duyguları tanıma ve isimlendirme becerilerinin gelişimsel olarak yeterli bir düzeyde olduğu belirtilmektedir. Diğer yandan alan yazınında ev ortamının kalitesinin yetersiz olması, sosyal ve fiziksel kaynaklara erişimin kısıtlı olması, ailenin gelir düzeyinin düşük düzeyde olması çocukların duygusal yetkinlik kapsamındaki becerilerini olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Aber, Jones ve Raver, 2007; Addy ve Wight, 2012; Harden, Morrison ve Clymen, 2014). Ayrıca alan yazınındaki araştırmalar, yükseköğrenimli anne babaların çocuk gelişimi ile ilgili bilgi düzeyinin ve çocuklara sağladıkları bilişsel uyaranların daha yüksek düzeyde olduğunu, çocuklarıyla iletişimlerinin daha kaliteli olduğu ve çocuklarına duygusal destek sağladıklarını göstermektedir (Davis-Kean, 2005; Miller, Murray, Thomson ve Arbour, 2016). Alan yazını anne baba öğrenimi, mesleği ve ailenin gelirinin yanısıra özellikle üzerinde durulması gereken noktanın anne babanın psikolojik işlevleri olduğu ve annesinin psikolojik işlevinin çocuğun duygusal yetkinliğini etkilediği belirtilmektedir (Bele, Bodhare, Valsangkar ve Saraf, 2013; Tran, Biggs, Tran, Simpson, deMello, Hanieh, Nguyen, Dwyer ve Fisher, 2014). Bu çalışmada da çocukların duygu anlama becerilerini anne öğrenim düzeyi, meslek ve ailenin gelirinden ziyade anneliğe ilişkin psikolojik işlevin etkili olabileceği söylenebilir.

Bu çalışma 4-6 yaş arasındaki çocuklarda duygu anlama becerilerini mutlu, üzgün, kızgın, korkma olmak üzere dört temel duygu üzerinden duygu tanıma, duygu isimlendirme ve duygusal bakış açısı alma kapsamında çocuğun yaşına bağlı farklılıkları ortaya koyduğu ve duygu anlama becerisinin gelişimsel seyri açısından alan yazınına bir katkı sağladığı düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğun sosyal iletişim ağının genişlemesine rağmen annenin hala birincil bağlanma nesnesi olarak düşünüldüğünde duygu anlamanın anneye ait değişkenler bağlamında ele alınması önemlidir. Araştırmada duygu anlama becerilerinin anneye ait değişkenlerde bir farklılık göstermemiş olsa bile bu bulgunun, annenin psikolojik işlevlerinin önemini gündeme getirmesi açısından önemli olduğu düşünülebilmektedir. Bu araştırmanın Ankara il merkezinde yapılmış olması araştırmaya yönelik bir sınırlılık olarak ele alınabilir. Çocukların duygusal gelişimlerine yönelik araştırmaların sadece metropol illerde değil kırsal alanlarda, gelişmekte olan orta ve küçük ölçekli şehirlerde de gerçekleştirilmesi alan yazınına geniş bir perspektif sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Aber, J. L., Jones, S. M., & Raver, C. C. (2007). Poverty and child development: New perspectives on a defining issue. In J. L. Aber, S. J. Bishop-Josef, S. M. Jones, K. T. McLearn, & D. A. Phillips (Eds.), *APA decade of behavior vols. Child development and social policy: Knowledge for action* (pp. 149-166). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Addy, S., & Wight, V. (2012). Basic facts about low-income children, 2010: Under age 18. *National center for children in poverty*. Erişim Adresi: http://www.nccp.org/publications/pub_1049.html. Erişim tarihi Ocak 2018.
- Albenese, O., D., Stasio, S., Chiacchip, C. Di., Fiorilli, C., & Pons, G. (2000). Emotion comprehension: The impact of nonverbal intelligence. *The Journal of Genetic Psychology*, 171(2), 101-115.

- Ashiabi, G. S. (2000). Promoting the development of preschoolers. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 79-84.
- Aznar, A., & Tenenbaum, H. R. (2013). Spanish parents' emotion talk and their children's understanding of emotion. *Frontiers in Psychology*, 4(670), 1-11.
- Bassett, H. H., Denham, S., Mincic, M., & Graling, K. (2012). The structure of preschoolers' emotion knowledge: Model equivalence and validity using a structural equation modeling approach. *Early Education and Development*, 23(3), 259-279.
- Bele, S. D., Bodhare, T. N., Valsangkar, S., & Saraf, A. (2013). An epidemiological study of emotional and behavioral disorders among children in an urban slum. *Psychology Health and Medicine*, 18(2), 223-32.
- Bennett, D. S., Bendersky, M., & Lewis, M. (2005). Antecedents of emotion knowledge: Predictors of individual differences in young children. *Cognition and Emotion*, 19(3), 375-396.
- Bosacki, S. L., & Moore, C. (2004). Preschoolers' understanding of simple and complex emotions: Links with gender and language. *Sex Roles: A Journal of Research*, 50(9-10), 659-675.
- Bradley, R.H., & Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic Status and Child Development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371-399.
- Brechet, C., Baldy, R., & Picard, D. (2009). How does Sam feel?: Children's labelling and drawing of basic emotions. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(3), 587-606.
- Bretherton, I., Fritz, J., Zahn-Waxler, C., & Ridgeway, D. (1986). Learning to talk about emotions: A functionalist perspective. *Child Development*, 57(3), 529-548.
- Brody, L. R., & Hall, J. (2000). Gender, emotion, and expression. In M. Lewis and J. Haviland-Jones (Eds.), *Handbook of Emotions*, (pp.338-349). N.Y: Guilford Press.
- Brown, J. R., & Dunn, J. (1996). Continuities in emotion understanding from three to six years. *Child Development*, 67(3), 789-802.
- Camras, L. A., & Halberstadt, A. G. (2017). Emotional development through the lens of affective social competence. *Current Opinion in Psychology*, 17, 113-117.
- Cassidy, K. W., Werner, R.S., Rourke, M., Zubernis, L. S., & Balaraman, G. (2003). The relationship between psychological understanding and positive social behaviors. *Social Development*, 12(2), 198-221.
- Castro, V., Cheng, Y., Halberstadt, A.G., & Grün, D. (2016). EUREKA! A conceptual model of emotion understanding. *Emotion Review: Journal of the International Society for Research on Emotion*, 8(3), 258-268.
- Ceschi, G., & Scherer, K.R. (2003). Children's ability to control the facial expression of laughter and smiling: Knowledge and behavior. *Cognition & Emotion*, 17(3), 385-411.
- Conger, R. D., & Conger, K. J., (2002). Resilience in midwestern families: Selected findings from the first decade of prospective, longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 64(2), 3461-373.
- Davis-Kean, P. E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 294-304.

- Denham, S. A. (1986). Social cognition, prosocial behavior and emotions in preschoolers: Contextual validation. *Child Development*, 57(1), 194-201.
- Denham, S. A. (1998). *Emotional Development in Young Children*. The Guilford Series on Social and Emotional Development. New York: Guilford.
- Denham, S. A. (2007). Dealing with feelings: how children negotiate the worlds of emotions and social relationships. *Cognition, Brain & Behavior*, 11(1), 1-48.
- Denham, S. A., Blair, K. A, DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., & Auerbech-Major, S. V. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence?. *Child Development*, 74(1), 238-256.
- Denham, S. A., & Couchoud, E. A. (1990). Young preschoolers' understanding of emotion. *Child Study Journal*, 20(3), 171-192.
- Denham, S. A., & Grout, L. (1992). Mothers' emotional expressiveness and coping: Relations with preschoolers' social-emotional competence. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 118, 73-101.
- Denham, S. A., & Kochanoff, A. T. (2002). Parental contributions to preschoolers' understanding of emotion. *Marriage and Family Review*, 34(3-4), 311-343.
- Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K. Auerbach, K. S., & Blair, K. (1997). Parental contributions to preschoolers' emotional competence: *Direct and indirect effects*. *Motivation and emotion*, 21(1), 65-86.
- Denham, S. A., Zoller, D., & Couchoud, E. A. (1994). Socialization of preschooler emotion understanding, *Developmental Psychology*, 30(6), 928-936.
- Dunn, J., & Hughes, C. (1998). Young children's understanding of emotions within close relationships. *Cognition and Emotion*, 12(2), 171-190.
- Durand, K., Seigneure, A., & Baoudoin, J. (2007). The development of facial emotion recognition: The role of configural information. *Journal of Experimental Child Psychology*, 97(1):14-27.
- Dunsmore, J. C., & Karn, M. A. (2004). The influence of peer relationships and maternal socialization on kindergartners' developing emotion knowledge. *Early Education and Development*, 15(1), 39-56.
- Fabes, R. A., Leonard, S. A., Kupanoff, K., & Martin, C. L. (2001). Parental coping with children's negative emotions: Relations with children's emotional and social responding. *Child Development*, 72(3), 907-920.
- Fidalgo, A. M., Tenenbaum, H. H., & Aznar, A. (2018). Are there gender differences in emotion comprehension? Analysis of the test of emotion comprehension. *Journal of Child and Family Study*, 27(4), 1065-1074.
- Fine, S. E., Izard, C. E., Mostow, A. J., & Ackerman, B. P. (2003). First grade emotion knowledge as a predictor of fifth grade self-reported internalizing behaviors in children from economically disadvantaged families. *Development and Psychopathology*, 15(2), 331-342.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). New York: NY McGraw-Hill.
- Garner, Jones, D. C., Gaddy, G., & Rennie, K. M. (1997). Low-income mothers' conversations about emotions and their children's emotional competence. *Social Development*, 6(1), 37-52.

- Garner, P. W., & Waajid, B. (2008). The associations of emotion knowledge and teacher–child relationships to preschool children's school-related developmental competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(2), 89–100.
- Gnepp, J. (1983). Children's social sensitivity: Inferring emotions from conflicting cues. *Developmental Psychology*, 19(6), 805–814.
- Gnepp, J., McKee, E., & Domanic, J. A. (1987). Children's use of situational information to infer emotion: Understanding emotionally equivocal situations. *Developmental Psychology*, 23(1), 114–123.
- Gül-Güven, A & Kazak-Berument, S. (2010). *TİFALDİ: Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi: İfade Edici Dil Kelime Alt Testi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayını.
- Gür, Ç., ve Koçak, N. (2016). 5 Yaş (48 60 Ay) çocukların duygu tanımlamaları ve nedenleri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2407-2421.
- Halberstadt, A. G., Denham, S. A., & Dunmsore, J. (2001). Affective social competence. *Social Development*, 10(1), 79–119.
- Halberstadt, A. G., & Lozada, F. T. (2011). Emotion development in infancy through the lens of culture. *Emotion Review*, 3(2), 158–168.
- Harden, B. J., Morrison, C., & Clyman, R. B. (2014). Emotion labeling among young children in foster care. *Early Education & Development*, 25(8), 1180–1197.
- Harris, P. L. & Lipian, M. S. (1989). Understanding emotion and experiencing emotion. In C. Saarni & P. L. Harris (Eds.), *Cambridge studies in social and emotional development. Children's understanding of emotion* (pp. 241–258). Cambridge: Cambridge University Press.
- Healey, M., & Grossman, M. (2018). Cognitive and affective perspective-taking: Evidence for shared and dissociable anatomical substrates. *Frontiers in Neurology*, 9(941), 1–8.
- Hinnat, J. B., & O'Brien, M. (2007). Cognitive and emotional control and perspective taking and their relations to empathy in 5-year-old children. *The Journal of Genetic Psychology*, 168(3), 301–322.
- Hoffman, M. (1986). Affect, cognition and motivation. In R. M. Sorrentino & E. T. Higgins, (Eds.), *Handbook of motivation and cognition* (pp. 244–280). New York, N. Y: The Guilford Press.
- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and Moral Development: Implications for Caring and Justice*, Cambridge University Press, Cambridge, U.K.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (24. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, Ş. (2012). *48-72 aylık çocukların duyguları anlama becerisi ve annelerin duyguları sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Knafo, A., Steinber, T., & Goldner, I. (2011). Children's low affective perspective-taking ability is associated with low self-initiated pro-sociality. *Emotion*, 11(1), 194–198.
- Kramer, L. (2014), "Learning emotional understanding and emotion regulation through sibling interaction. *Early Education and Development*, 25(2), 160–184.
- Kuebli, J., Butler, S. & Fivush, R. (1995). Mother-child talk about past emotions: Relations of maternal language and child gender over time. *Cognition and Emotion*, 9(2-3), 265–283.

- Lambrecht, L., Kreifelts, B., & Wildgruber, D. (2014). Gender differences in emotion recognition: Impact of sensory modality and emotional category. *Cognition and Emotion*, 28(3), 52-69.
- Leerkes, E. M., Paradise, M., O'Brien, M., Calkins, S. D., & Lange, G. (2008). Emotion and cognition process in preschool children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 54(1), 102-124.
- Martin, R. M., & Green, J. A. (2005). The use of Emotion explanations by mothers: Relation to preschoolers's gender and understanding of emotions. *Social Development*, 14(2), 229-249.
- Miller, A. C., Murray, M. B., Thomson, D. R., & Arbour, M. C. (2016). How consistent are associations between stunting and child development? Evidence from a meta-analysis of associations between stunting and multidimensional child development in fifteen low- and middle-income countries. *Public Health Nutrition*, 19(8), 1339-1347.
- Morgan, J. K., Iazrd, C., & King, K. A. (2010). Construct validity of the emotion matching task: Preliminary evidence for convergent and criterion validity of a new emotion knowledge measure for young children. *Social Development*, 19(1), 52-70.
- Nelson, N. L. & Russell, J. A. (2008). *Children's labeling of dynamic facial, postural and vocal cues to emotion*. Presented at the Annual Meeting of the Association for Psychological Science.
- Ornstein, P. A., & Haden, C. A. (2001). Memory development or the development of memory? *Current Directions in Psychological Science*, 10(6), 202-205.
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocukların duyguları tanıma ile duyguları yönetme ve arkadaşlık becerileri arasındaki ilişki. *Akademik Bakış*, 59, 128-140.
- Parker, A. E., Mathis, E. T., & Kupersmidt, J. B. (2013). How is this child feeling? Preschool aged children's ability to recognize emotion in faces and body poses. *Early Education and Development*, 24(2), 188-211.
- Perez-Rivera, M. B. (2008). *Mother's belief about emotions, mother-child emotion discourse and children's emotion understanding in Latino Families*. Unpublished master's thesis. Blacksburg, VA.
- Perez-Rivera, M. B., & Dunsmore, J. (2011). Mothers' acculturation and beliefs about emotions, motherchild emotion discourse, and children's emotion understanding in Latino families. *Early Education and Development*, 22(2), 324-354.
- Pons, F., Lawson, J., Harris, P.L., & de Rosnay, M. (2003). Individual differences in children's emotion understanding: Effects of age and language, *Scandinavian Journal of Psychology*, 44(4), 47-353.
- Pons, F., Harris, P. L., & de Rosnay, M. (2004). Emotion comprehension between 3 and 11 years: Developmental periods and hierarchical organization. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(2), 127-152.
- Pollak, S. D., Cicchetti, D., Hornung, K., & Reed, A. (2000). Recognizing emotion in faces: Developmental effects of child abuse and neglect. *Developmental Psychology*, 36(5), 679-688.
- Russell, J. A., & Widen, S.C. (2010). Children's scripts for social emotions: Causes and consequences are more central than are facial expressions. *British Journal of Developmental Psychology*, 28(3), 565-581.
- Saarni, C. (1999). *The Guilford series on social and emotional development. The development of emotional competence*. New York: The Guilford Press.

- Saarni, C. (2011). Emotional development in childhood. In R.E. Tremblay, R.G., Barr, R. deV. Peters, & M. Boivin (Eds.), *Encyclopedia on early childhood development: Emotions* (pp.1-7). Montréal: Centre of excellence for early childhood development and strategic knowledge cluster on early child development.
- Saarni, C., Campos, J. J., Camras, L. A., & Witherington, D. (2006). Emotional development: Action, communication, and understanding. In N. Eisenberg, W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (pp. 226-299). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc.
- Schoon, I., Bynerr, J., Joshi., Parsons, S., Wiggings, R. D., & Sacker, A. (2002). The influence of context, timing and duration of risk experiences for the passage from childhood to adulthood. *Child Development*, 73(5), 1486-1504.
- Schultz, D., Izard, C. E., & Bear, G. (2004). Children's emotion processing: Relations to emotionality and aggression. *Development and Psychopathology*, 16(2), 371-387.
- Schultz, D., Izard, C.E., Ackerman, B. P., & Youngstrom, E. A. (2001). Emotion knowledge in economically disadvantaged children: self-regulatory antecedents and relations to social difficulties and withdrawal. *Development and Psychopathology*, 13(1), 53-67.
- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, E., Guisti, R., Mage, K., D., & Spritz, B. (2001). Emotional competence and early school adjustment: A study of preschoolers at risk. *Early Education and Development*, 12(1), 73-96.
- Southam-Gerow, M. A., & Kendall, P. C. (2002). Emotion regulation and understanding: Implications for child psychopathology and therapy. *Clinical Psychology Review*, 22(2), 189-222.
- Stein, N., & Levine, L. J. (1999). The early emergence of emotional understanding and appraisal: Implications for theories of development. In T. Dalgleish & M. J. Power (Eds.), *Handbook of cognition and emotion* (pp.383-408). Chchester, U.K.: Wiley
- Tran, T. D., Biggs, B. A., Tran, T., Simpson, J. A., de Mello, M. C., Hanieh, S., Nguyen, T. T., Dwyer, T., & Fisher, J. (2014). Perinatal common mental disorders among women and the social and emotional development of their infants in rural Vietnam. *Journal of Affect Disorder*, 160, 104-112.
- Uyar, R. Ö., Yılmaz-Genç, M. M., ve Aktaş-Arnas, A., Y. (2018) Okul öncesi dönem çocukların duyu düzenleme ve duyguları anlama becerilerinin yordayıcısı olarak annelerin duyu sosyalleştirme davranışları. *Education and Science*, 43(195) 1-17.
- Uluslararası Meslek Sınıflandırması (ISCO-08).
<https://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>. Erişim Tarihi Nisan 2011.
- Vaish, A., Carpenter, M., & Tomasello, M. (2009). Sympathy through affective perspective taking and its relation to prosocial behavior in toddlers. *Developmental Psychology*, 45(2), 534-543.
- Walker-Andrews, A. S. (1997). Infants' perception of expressive behaviors: Differentiation of multimodal information. *Psychological Bulletin*, 121(3), 437-456.
- Wang, Q., & Leichtman, M. D. (2000). Same beginnings, different stories: A comparison of American and Chinese children's narratives. *Child Development*, 71(5), 1329-1346.

-
- Wang, Z., Lu, W., Zhang, H., & Surina, A. (2014). Free-labeling facial expressions and emotional situations in children aged 3–7 years: Developmental trajectory and a face inferiority effect. *International Journal of Behavioral Development*, 38(6), 487–498.
- Widen, S. C. (2013). Children's interpretation of facial expressions: The long path from valence-based to specific discrete categories. *Emotion Review*, 5(1), 72–77.
- Widen, S. C., & Russell, J. A. (2003). A closer look at preschoolers' freely produced labels for facial expressions. *Developmental Psychology*, 39(1), 114–128.
- Widen, S. C., & Russell, J. A. (2004). The relative power of an emotion's facial expression, label, and behavioral consequences to evoke preschoolers' knowledge of its cause. *Cognitive Development*, 19(1), 111–125.
- Widen, S. C., & Russell, J. A. (2015). Do dynamic facial expressions convey emotions to children better than do static ones?. *Journal of Cognitive Development*, 16(5), 802–811.